

Markkinat-tiedotteessa käsitellään ajankohtaisia listayhtiön tiedonantovelvollisuuden, tilinpäätösvalvonnan, arvopaperikaupankäynnin sekä sisäpiiriasioiden tulkintoihin, standardeihin ja sääntelyyn liittyviä asioita sekä valvonnan havaintoja. Tiedotteen julkaisee Finanssivalvonnan Markkinavalvonta.

Tässä tiedotteessa kerromme seuraavista aiheista:

■ Finanssivalvonnan uudet määräykset ja ohjeet voimaan 1.7.2013	1
■ Selvitys tulevaisuudennäkymien antamiskäytännön muutoksista	3
■ Esitteisiin liittyvän markkinointiaineiston toimittaminen Finanssivalvonnalle	3
■ EMIR-asetuksen toimeenpano jatkuu	4
■ Euroopan tilinpäätösvalvojat julkaisseet uusia valvontapäätöksiä	7
■ Globaalitason pankkivalvontakomitea vaatii tehokasta vuoro vaikutusta pankkivalvojien ja tilintarkastajien välille	10
■ Markkinat-tiedote nyt myös englanninkielisenä	13
■ Finanssivalvonnan sijoittajakysely	13

Finanssivalvonnan uudet määräykset ja ohjeet voimaan 1.7.2013

Finanssivalvonta on antanut seuraavat arvopaperimarkkinoiden toimintaa koskevat määräykset ja ohjeet:

- Arvopaperien tarjoaminen ja listalleotto (6/2013)
- Liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuus (7/2013)
- Huomattavien omistus- ja ääniosuuksien ilmoittaminen (8/2013)
- Julkinen ostotarjous ja tarjousvelvollisuus (9/2013)
- Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus (10/2013)
- Sijoitussuosituksen laatiminen ja levittäminen (11/2013)
- Kaupparaportointi (12/2013)
- Markkinaosapuolten ja rahastoyhtiöiden julkinen sisäpiirirekisteri (13/2013)
- Kolmansien maiden kaupankäyntiosapuolet (14/2013).

Liikkeeseenlaskijoiden julkista ja yrityskohtaista sisäpiirirekisteriä koskevat ohjeet ja määräykset sisältyvät edelleen

Finanssivalvonnan standardiin 5.3 Sisäpiiri-ilmoitukset ja -rekisterit, jota on samassa yhteydessä muutettu.

Arvopaperimarkkinalain (746/2012) siirtymäsäännöksen mukaan liikkeeseenlaskijoiden julkisiin sisäpiiri-ilmoituksiin ja -rekistereihin sovelletaan kumottavan arvopaperimarkkinalain säännöksiä siihen saakka, kunnes valtiovarainministeriö antaa asetuksen uuden arvopaperimarkkinalain säännösten soveltamisesta. Sen sijaan yrityskohtaisen sisäpiirirekisterin pitämiseen sovelletaan uuden arvopaperimarkkinalain säännöksiä. Standardi 5.3 tullaan siirtämään osaksi Finanssivalvonnan uutta määräys- ja ohjekokoelmaa sen jälkeen, kun valtiovarainministeriö on antanut edellä mainitun asetuksen uusien säännösten soveltamisesta.

Määräykset ja ohjeet sekä standardimuutos tulevat voimaan 1.7.2013.

Määräykset ja ohjeet löytyvät Finanssivalvonnan verkkopalvelusta osoitteesta <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saanteily/Maarayskokoelma/Uusi/Pages/Default.aspx>.

Määräysten ja ohjeiden sisältö ja tavoite

Nyt annetuilla määräyksillä ja ohjeilla siirrettiin arvopaperimarkkinoiden toimintaa koskevat standardit osaksi Finanssivalvonnan uutta määräys- ja ohjekokoelmaa. Samassa yhteydessä määräyksiin ja ohjeisiin on tehty tarvittavat sisältömuutokset ottaen huomioon:

- uudistettu arvopaperimarkkinasääntely
- muutettu esitedirektiivi¹ ja komission esiteasetus²
- Finanssivalvonnan viimeaikaiset tulkinnot.

Kolmansien maiden kaupankäyntiosapuolia koskevat määräykset ja ohjeet ovat aihealueelta, jolta ei ole aiemmin annettu standardia.

Osaan määräyksistä ja ohjeista sisältyy uusia velvoittavia Finanssivalvonnan määräyksiä, jotka perustuvat arvopaperimarkkinalaissa Finanssivalvonnan säädettyyn määräyksenantovaltuuteen tai -veloitteeseen tai eräisiin komission täytäntöönpanodirektiiveihin.

Määräysten ja ohjeiden tavoitteena on saattaa toimijoiden tietoon arvopaperimarkkinoiden toimintaa koskevat Finanssivalvonnan määräykset sekä Finanssivalvonnan suosituksia ja tulkintoja. Tulkinnoilla pyritään vastaamaan niihin kysymyksiin, joita Finanssivalvonnan usein esitetään siitä, miten Finanssivalvonta lainsäädäntöä tulkitsee. Tulkinnoilla edistetään myös viranomaisen toiminnan läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta. Suosituksilla ja tulkinnoilla annetaan myös pienille yhtiöille näiden toivomaa ohjeistusta ja mahdollisuus sijoittajainformaation kehittämiseen. Finanssivalvonta esittää määräyksissä ja ohjeissa myös käytännön soveltamis- ja menettelyohjeita sekä esimerkkejä.

Kaikki uudet määräykset ja ohjeet annetaan myös ruotsinkielisinä. Ruotsinkieliset määräykset ja ohjeet ovat saatavilla Finanssivalvonnan verkkopalvelussa viimeistään 28.6.2013. Lisäksi määräyksistä ja ohjeista julkaistaan myöhemmin myös englanninkieliset käännökset.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston esitedirektiiviä 2003/71/EY muutettiin direktiivillä 2010/73/EU, muutokset tuli kansallisesti saattaa voimaan 1.7.2012 mennessä.

² Komission esiteasetusta (EY) N:o 809/2004 on muutettu kolmella komission delegoidulla asetuksella vuoden 2012 aikana.

Kumotut standardit

Määräykset ja ohjeet kumoavat voimaan tullessaan seuraavat Finanssivalvonnan standardit kokonaan:

- Säännöllinen tiedonantovelvollisuus (5.1)
- Arvopaperien tarjoaminen ja listalleotto (5.2a)
- Liikkeeseenlaskijan ja osakkeenomistajan tiedonantovelvollisuus (5.2b)
- Julkinen ostotarjous ja tarjousvelvollisuus (5.2c)
- Sijoitussuosituksien ja hyväksyttävät markkinatavat (5.5)
- Epäilyttävien arvopaperikauppojen ja muiden liiketoimien ilmoittaminen Rahoitustarkastukselle (RA2.1)
- Kaupparaportointi (RA5.1).

Seuraavat Finanssivalvonnan standardit kumotaan osittain:

- Standardista 5.3 Sisäpiiri-ilmoitukset ja -rekisterit kumotaan markkinaosapuolten ja rahastoyhtiöiden julkista sisäpiirirekisteriä koskevat osuudet.
- Standardista 2.4 Asiakkaan tunteminen - rahanpesun, terrorismin rahoittamisen sekä markkinoiden väärinkäytön estäminen kumotaan luvut 6 ja 7.

Saadut lausunnot

Määräys- ja ohjeluonnoksiin pyydettiin lausuntoja 15.2.2013 mennessä 26 taholta. Lausuntoja saatiin 16 lausunnonantajalta. Osa lausunnonantajista lausui vain osasta määräys- ja ohjeluonnoksia. Lisäksi kolme lausunnonantajaa ilmoitti, ettei heillä ollut lausuttavaa luonnoksista.

Annetuista lausunnoista on laadittu palauteyhteenvedot määräys- ja ohjekohtaisesti. Osa lausunnonantajista esitti yleisiä kommentteja, jotka koskivat kaikkia lausunnon olleita määräyksiä ja ohjeita. Yleiset kommentit koskivat muun muassa hyvää arvopaperimarkkinatappaa, Finanssivalvonnan ohjeiden oikeudellista luonnetta, määräysten ja ohjeiden rakennetta sekä määräysten ja ohjeiden yhdenmukaisuutta lainsäädännön ja pörssin sääntöjen kanssa. Yleisistä kommentteista on laadittu erillinen palauteyhteenvedo.

Palauteyhteenvedot ja saadut lausunnot ovat nähtävillä Finanssivalvonnan verkkopalvelussa kunkin määräyksen ja ohjeen yhteydessä.

Selvitys tulevaisuudennäkymien antamiskäytännön muutoksista

Uusi arvopaperimarkkinalaki (AML) tuli voimaan vuoden 2013 alussa, ja tässä yhteydessä laista poistui vaatimus tulevaisuudennäkymien esittämisestä osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteessa. Tulevaisuudennäkymät on esitettävä kirjanpitolain nojalla ainoastaan toimintakertomuksessa. Liikkeeseenlaskija voi halutessaan jatkaa näkymien esittämistä osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteessa samalla tavoin kuin aiemmin.

Finanssivalvonta selvitti vuoden 2012 tilinpäätöstiedotteista, miten listayhtiöt antoivat tulevaisuudennäkymiä ja muuttivatko ne tulevaisuudennäkymien esittämiskäytäntöään AML:n mahdollistamalla tavalla. Selvityksessä käytiin läpi tulevaisuudennäkymät 118 listayhtiön vuoden 2012 tilinpäätöstiedotteista. Selvitys osoitti, että lähes kaikki yhtiöt jatkoivat tulevaisuudennäkymien esittämistä samalla tavalla kuin aiemmin. Vain yksi yhtiö luopui kokonaan tulevaisuudennäkymien esittämisestä osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteessa. Tämän lisäksi yksi yhtiö ilmoitti esittävänsä tulevaisuudennäkymät ainoastaan tilinpäätöstiedotteessa ja luopuvansa näkymien esittämisestä osavuosikatsauksissa. Tulevaisuudennäkymien tarkkuudessa ei myöskään havaittu merkittäviä muutoksia: 104 (n. 88 %) selvityksessä olleista yhtiöistä esitti tulevaisuudennäkymät tulosenusteena edellisen vuoden tapaan. Neljä yhtiötä luopui tulosenusteen esittämisestä ja esitti yleisluonteiset tulevaisuudennäkymät.

Selvityksen perusteella näyttääkin, että tulevaisuudennäkymien antamiskäytännössä ei toistaiseksi ole tapahtunut juurikaan muutoksia. Finanssivalvonta suosittaa, että nyt valittua tulevaisuudennäkymien esittämiskäytäntöä noudatetaan johdonmukaisesti. Jos yhtiö päättää myöhemmin muuttaa tulevaisuudennäkymien antamiskäytäntöään, Finanssivalvonta suosittaa, että muutoksesta kerrotaan etukäteen. Tämän voi tehdä esimerkiksi seuraavan vuoden tapahtumakalenterin julkistamisen yhteydessä.

Vaikka liikkeeseenlaskija päättäisi luopua tulevaisuudennäkymien esittämisestä osavuosikatsauksissa/tilinpäätöstiedotteessa ja esittää näkymät ainoastaan toimintakertomuksessa, on sillä velvollisuus antaa tarvittaessa AML 6:4 §:n nojalla tulosvaroitus.

Esitteisiin liittyvän markkinointiaineiston toimittaminen Finanssivalvonnalle

Tarjoukseen tai pörssilistaukseen liittyvä markkinointiaineisto on arvopaperimarkkinalain (746/2012, AML) mukaan toimitettava Finanssivalvonnalle viimeistään silloin, kun markkinointi aloitetaan. Aineisto toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen [esitteet\(at\)finanssivalvonta.fi](mailto:esitteet(at)finanssivalvonta.fi). Markkinointiaineistossa on AML:n mukaan viitattava esitteeseen ja mainittava paikka, josta esite on saatavilla. Markkinointiaineiston toimittamisvelvollisuus liittyy tilanteisiin, joissa tarjoamisesta tai listalleotosta laaditaan Finanssivalvonnan hyväksymä esite.

Markkinointimateriaalin toimittamiseen Finanssivalvonnalle liittyvä määräaika muuttui uudessa AML:ssa. Vanhan lain mukaan markkinointiaineisto oli toimitettava Finanssivalvonnalle kahden pankkipäivän kuluessa siitä, kun esite oli jätetty hyväksyttäväksi. Nyt markkinointiaineisto siis tulee toimittaa viimeistään, kun markkinointi aloitetaan, riippumatta esitteen hyväksymisajankohdasta.

Vaikka Finanssivalvonta ei säännönmukaisesti kommentoi markkinointiaineistoa, se voi pyytää aineistoa kommentoitavaksi jo esitteen tarkastusaikana esimerkiksi niiltä esitteen laatijoilta, jotka ensimmäistä kertaa tarjoavat tai listaavat arvopapereita. Valvonnassaan Finanssivalvonta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että markkinointiaineiston tiedot ovat johdonmukaisia suhteessa esitteeseen.

Arvopaperitarjoukseen liittyvää markkinointiaineistoa ei tarvitse toimittaa Finanssivalvonnalle seuraavissa tilanteissa:

- arvopaperien yksikkökoko on vähintään 100 000 euroa
- arvopapereita tarjotaan alle 150 muulle kuin kokeneelle sijoittajalle
- arvopapereita tarjotaan yksinomaan kokeneille sijoittajille.

Jos tällaiset arvopaperit listataan, mahdollinen listalleottoon liittyvä markkinointiaineisto on kuitenkin toimitettava Finanssivalvonnalle.

Markkinointiaineiston toimittamista koskevan säännöksen rikkomisesta voi seurata Finanssivalvonnasta annetun lain mukainen rikemaksu.

Finanssivalvonta antaa tarkempaa ohjeistusta markkinointi-aineiston toimittamisesta määräyksissä ja ohjeissa 6/2013 Arvopaperien tarjoaminen ja listalleotto sekä markkinointi-aineiston sisällöstä määräyksissä ja ohjeissa 15/2013 Finanssipalvelujen ja -tuotteiden markkinointi. Edellä mainitut määräykset ja ohjeet tulevat voimaan 1.7.2013.

EMIR-asetuksen toimeenpano jatkuu

Keskusvastapuolten toimintaa ja kauppatietorekistereitä sääntelevä EMIR-asetus¹ astui voimaan 16.8.2012. Asetus koskee kaikkia johdannaisten käyttäjiä. Markkinat-tiedotteissa 2/2012 ja 4/2012 on kerrottu asetuksesta ja sen toimeenpanon alkamisesta. Tässä kirjoituksessa kerrotaan tämänhetkisestä tilanteesta erityisesti finanssisektorin ulkopuolisten johdannaisten käyttäjien näkökulmasta.

Keskeiset säännökset finanssisektorin ulkopuolisten vastapuolten kannalta

Johdannaissopimusten vastapuolilla on yleinen raportointivelvollisuus kaikista johdannaissopimuksista ja niissä tapahtuneista muutoksista. Velvollisuus koskee 16.8.2012 voimassa olleita ja sen jälkeen tehtyjä johdannaissopimuksia siitä riippumatta, ovatko ne edelleen voimassa ilmoitusten vastaanottamisen alkaessa. Ilmoitusvelvollisuus on asetettu molemmille vastapuolille erikseen, ja se kattaa myös konsernin sisäiset johdannaissopimukset ja niissä tapahtuvat muutokset. Ilmoitusvelvollisuudesta ei ole yrityksille poikkeuksia. Ilmoitusvelvollisuudella pyritään parantamaan viranomaisten ja markkinoiden tiedonsaantia.

Likvideille OTC-johdannaisille asetetaan myös määrittelyvelvollisuuksia². Määrittelyvelvollisuuksien asettamiselle ei tässä vaiheessa ole tarkkaa aikataulua, mutta käytännössä puhuttaneen vuoden 2014 keväästä. Määrittelyvelvollisuuden piiriin tulevat johdannaiset tulee viedä keskusvastapuolen määritettäväksi. Määrittelyvelvollisuudella pyritään vähentämään vastapuoliriskiä ja parantamaan riskienhallintaa. Suuri osa finanssisektorin ulkopuolisista vastapuolista on vapautettu määrittelyvelvollisuudesta. Muilla vastapuolilla on tietyn edellytyksin mahdollisuus saada vapautus määrittelyvelvollisuudesta konsernin sisäisten transaktioiden osalta.

Jokaisen yrityksen johdannaistriskienhallinnalle on EMIRissä asetettu tietyt perustason vaatimukset. Määrittelyvelvollisuuden ulkopuolelle jäävien OTC-johdannaisten riskienhallinnan perustason vaatimukset koskevat kaikkia vastapuolia. Johdannaisilla runsaasti näkemystä ottavien yritysten (ns. kynnysarvon ylittäjät) sekä finanssisektorin vastapuolten riskienhallinnalle asetetaan lisävaatimuksia. Finanssivastapuolet ovat pankkeja, sijoituspalveluyrityksiä ja muita Finanssivalvonnan valvottavia.

1 Asetus OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä EU 648/2012, (EMIR = European Market Infrastructure Regulation, valmisteluvaiheessa asetukselle annettu työnimi, joka on jäänyt elämään).

2 Määrittelyvelvollisuus = clearing obligation.

Kynnysarvot

Kynnysarvo on keskeinen käsite Finanssisektorin ulkopuolisten yritysten kannalta. Konserneilla on velvollisuus selvittää, ylittävätkö konserniin kuuluvien yhtiöiden muiden kuin suojaustarkoituksessa tehtyjen OTC-johdannaisten nimellisarvojen bruttosummat kynnysarvon. Kynnysarvon ylitys lasketaan erikseen korko-, luotto-, valuutta-, osake- tai hyödyke- ja muille johdannaisille. Yhdenkin kynnysarvon ylittyessä jokaisen ETA-alueella rekisteröidyn konserniin kuuluvan yhtiön tulee ilmoittaa ylityksestä oman maansa valvojalle ja Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaiselle (ESMA). Kynnysarvot ovat kuitenkin huomattavan korkeat. Luotto- ja osakejohdannaisten kynnysarvo on miljardi euroa kummallekin ryhmälle erikseen, ja korko-, valuutta- tai hyödyke- ja muiden johdannaisten kynnysarvo on kolme miljardia euroa kullekin ryhmälle erikseen. Käytännössä suurin osa eurooppalaisista konserneista ei koskaan ylitä mitään kynnysarvoa. Jos konserniin OTC-johdannaistoiminta on huomattavan laajaa, on asia varmistettava konsernikohtaisesti laskemalla konserniin kuuluvien yhtiöiden yhtiökohtaiset bruttopositiot kynnysarvojen laskentaa koskevien sääntöjen mukaisesti.

Jos kynnysarvo ylittyy, konserniin tulee noudattaa määräysvelvollisuutta kaikkien niiden OTC-johdannaisten osalta, joille sellainen on asetettu. Samalla kaikkien konserniin kuuluvien, ETA-alueella rekisteröityjen yhtiöiden kaikki OTC-johdannaiset tulevat laajan riskienhallinnan piiriin.

Legal Entity Identifier

Jokaisen vastapuolen tulee hankkia itselleen niin sanottu Legal Entity Identifier (LEI), jota tarvitaan johdannaissopimuksissa oman yrityksen ja johdannaissopimuksen vastapuolen yksilöimiseen. Kyse on eräänlaisesta globaalista y-tunnuksesta. Alkuvaiheessa vastapuolen tulee hankkia LEI-tunnus itse tai valtuuttaa joku hankkimaan se puolestaan.

LEI perustuu G20-maiden sopimukseen. LEI-järjestelmän hallinnointia varten on muodostettu erityinen globaali Regulatory Oversight Committee (ROC). Itse järjestelmän muodostaminen on vielä kesken. Tarkoitus on, että tunnuksia jakamaan nimetään maakohtaisia tunnustenjakajia. Euroopassa on tähän mennessä nimetty kolme tunnustenjakajaa, joita kutsutaan väliaikaisesti nimellä preLOU (preparatory Local Operating Unit). Järjestelmän muodostamisen jatkuessa näistä tulee pysyviä, ja nimitys muuttuu LOU:ksi.

Suomessa ei toistaiseksi ole omaa preLOU:ta. LEI-tunnusten jakojärjestelmän keskeneräisyyden vuoksi ei myöskään vielä ole varmuutta, mistä suomalaiset vastapuolet tulevat saamaan omat LEI:nsä.

Johdannaissopimusten raportointi

Johdannaissopimukset raportoidaan ESMAn rekisteröimille kauppatietorekistereille³. Nämä ovat pääosin alueellisia tai globaaleja toimijoita, jotka ottavat vastaan raportteja useista eri maista. Tämänhetkisen tiedon mukaan ensimmäiset kauppatietorekisterit rekisteröidään aikaisintaan loppukesästä. ESMA ei ole kertonut julkisuuteen sille jätettyjen rekisteröitymishakemusten määrää. Toimijoiden itsensä tekemien ilmoitusten perusteella voidaan arvioida, että Suomessa toimivien yritysten kannalta relevantteja kauppatietorekistereitä tulee olemaan muutamia. Raportoija voi itse päättää, mille kauppatietorekisterille se toimittaa omat raporttinsa. Kaikki kauppatietorekisterit eivät välttämättä ota vastaan kaikkia johdannaislajeja koskevia ilmoituksia, vaan jotkut niistä saattavat erikoistua esimerkiksi valuutta- tai luottojohdannaisiin. Asia varmistuu, kun ESMA saa kauppatietorekisterit rekisteröityä.

Raportointivelvollinen voi ulkoistaa raportoinnin vastapuolen tai kolmannen osapuolen hoidettavaksi. Vastuu raportoinnista säilyy kuitenkin aina vastapuolella itsellään. On todennäköistä, että kauppatietorekistereiden ja raportointivelvollisten väliin tulee palveluntarjoajia, jotka välittävät raportteja yhdelle tai useammalle kauppatietorekisterille.

Raportoinnin kattavuuden varmistamiseksi raportointivelvollisen tulisi harkita huolellisesti, millä tavalla se täyttää raportointivelvollisuutensa. Raportoinnin ulkoistaminen vastapuolille ei ole kovin yksinkertaista, jos näitä on useita. Raportoijan tulee aina itse varmistaa, että kaikki sen johdannaissopimukset tulevat raportoiduiksi. Konsernin sisäisten johdannaissopimusten raportointi on joka tapauksessa järjestettävä erikseen siinäkin tapauksessa, että muiden tahojen kanssa tehtävien johdannaissopimusten raportointi ulkoistettaisiin vastapuolille.

Tämänhetkisen tiedon mukaan luotto- ja korkojohdannaissopimusten raportointi alkaa marraskuussa 2013 ja muiden johdannaissopimusten vuoden 2014 alusta. Aikataulu on sidoksissa siihen, milloin kauppatietorekisterit hakevat rekisteröintiä ja ESMA saa ne rekisteröityä.

3 Kauppatietorekisteri = Trade Repository, TR.

Määritysvelvollisuuksien asettaminen

Määritysvelvollisuuksien asettaminen on mahdollista vasta, kun niitä käsittelevillä keskusvastapuolilla on EMIRin mukaiset toimitukset. Määritysvelvollisuuksia asetetaan ESMAN valmistelemissä teknisillä sääntelystandardeilla⁴. Tämänhetkisen arvion mukaan niitä lähetetään komission vahvistettavaksi vuoden 2014 maaliskuun 15. päivän ja syyskuun 15. päivän välisenä aikana. EU-komission vahvistusprosessi vie joitakin kuukausia, joten ensimmäiset määritysvelvollisuudet voisivat tulla voimaan aikaisintaan loppukeväästä 2014. Todennäköisesti tämäkin on liian optimistinen aikataulu. Komissio on lisäksi luvannut finanssisektorin ulkopuolisille vastapuolille siirtymäaikaa. Määritysvelvollisuus tulee näin aluksi koskemaan vain finanssisektorin sisäisiä OTC-johdannaisia ja siirtymäajan jälkeenkin suhteellisen pientä joukkoa finanssisektorin ulkopuolisia yrityksiä. Senkin jälkeen on mahdollista saada vapautusta konsernin sisäisten transaktioiden määritysvelvollisuudesta tietyin edellytyksin.

Keskusvastapuolimäärityksen ulkopuolelle jäävien OTC-johdannaisten riskienhallinta

15.3.2013 alkaen kaikkien OTC-johdannaisten käyttäjien on noudatettava seuraavia perustason riskienhallintasääntöjä määritysvelvollisuuden ulkopuolella oleviin OTC-johdannaisiin:

1. Vastapuolten tulee etukäteen sopia menettelystä, jolla erimielisyydet ratkaistaan. Tämä menettely voi olla vakio- tai muotoinen. Tärkeintä on, että menettelystä on sovittu etukäteen kirjallisesti tai muulla vastaavalla tavalla. Erimielisyyksistä on pidettävä kirjaa ja erimielisyyksien ratkomista pitää tehostaa, jos erimielisyyttä ei ole saatu ratkaistua viiden pankkipäivän kuluessa.
2. Perustason riskienhallinnan piirissä olevien vastapuolten tulee vahvistaa transaktiot asteittain tiukkenevan aikataulun mukaisesti johdannaislajeista riippuen:
 - nyt 5–7 päivässä
 - 31.8.2013 alkaen 3–4 päivässä ja
 - 31.8.2014 alkaen toisen pankkipäivän loppuun mennessä.
3. OTC-johdannaiset tulee täsmäyttää kerran vuodessa tai useammin. Kynnysarvon ylittäjä, jolla on runsaasti johdannaisia, on velvollinen täsmäyttämään johdannaiset päivittäin.

4 Regulatory Technical Standards.

Mitä yrityksen tulee tehdä nyt?

1. Selvitettävä, ylittyykö jokin kynnysarvo konsernin OTC-johdannaisten osalta. Tehtävä tarvittaessa ilmoitukset ESMA:lle ja Finanssivalvonnalle.
2. Varauduttava johdannaissopimusten raportoinnin alkamiseen. Erityisesti on syytä huomata konsernin sisäisten johdannaisten raportointi.
3. Varmistettava, että riskienhallinta täyttää uudet vaatimukset.

Lisätietoja

Lisätietoa saa Finanssivalvonnan verkkopalvelun EMIR-osioista osoitteesta <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Saantelyhankkeet/EMIR/Pages/Default.aspx>.

Muita tietolähteitä ovat muun muassa ESMAN verkkopalvelun EMIR-osio osoitteessa <http://www.esma.europa.eu/page/European-Market-Infrastructure-Regulation-EMIR> sekä EU-komission verkkopalvelu osoitteessa http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/derivatives/index_en.htm.

Euroopan tilinpäätösvalvojat julkaisseet uusia valvontapäätöksiä

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen ESMA julkaisi kolmannentoista koosteen eurooppalaisten tilinpäätösvalvojen tekemistä valvontapäätöksistä, joista Finanssivalvonta on laatinut tämän tiivistelmän. Finanssivalvonnan suomenkielisen tiivistelmän tarkoituksena on lisätä tietoisuutta eurooppalaisten tilinpäätösvalvojen toimenpiteistä. Linkki julkaistuihin päätöksiin löytyy tämän artikkelin lopusta.

Julkaistavat valvontapäätökset koskevat IFRS-standardien soveltamistapauksia, joissa on havaittu soveltamisen epäyhtenäisyyttä tai jotka ovat tilinpäätöksen laatimisen kannalta olennaisia ja kiinnostavia. Valvontapäätökset eivät ole yleisiä IFRS:n tulkintoja, vaan kunkin valvontapäätöksen taustalla on kyseiseen yksittäistapaukseen liittyviä erityispiirteitä.

Päätös rahoituskulujen kirjaamisesta jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista rahoitusveloista

Päätös 0113-01 käsittelee jaksotettuun hankintamenoön arvostettavien rahoitusvelkojen rahoituskulujen kirjaamista rakennus- ja kiinteistösijoituslalla toimivassa yhtiössä. Toukokuussa 2008 yhtiö järjesteli uudelleen merkittävän osan lainoistaan. Heinäkuussa 2008 kovenanttien rikkoutumisen seurauksena yhtiö jätti vapaaehtoisin konkurssihakemuksen. Paikallisen lainsäädännön mukaan yhtiö saattoi konkurssihakemuksesta huolimatta jatkaa toimintaansa oikeuden nimittämän hallinnoijan luvalla. Maaliskuussa 2011 tuomioistuimien hyväksyi ehdotetun sopimuksen velkojen uudelleenjärjestelystä.

Vuoden 2010 tilinpäätöksessä yhtiö ei kirjannut lainoista rahoituskuluja tuloslaskelmaan. Yhtiö perusteli menettelyään sillä, että konkurssilainsäädännön mukaan rahoituskulujen kerryttäminen keskeytyy konkurssitilanteessa ja että koska tuomioistuimen päätös ei ollut voimassa tilinpäätöksen julkaisupäivänä, kirjattavien korkokulujen määrään liittyi epävarmuutta. Kun sopimus velkojen uudelleenjärjestelystä hyväksyttiin maaliskuussa 2011, yhtiö katsoi, että velkojen ehdot olivat siinä määrin muuttuneet, että kyseessä oli uusi velka. Yhtiö kirjasi vanhojen velkojen kirjanpitoarvon ja uusien ehtojen mukaisten velkojen käypien arvojen välisen erotuksen muun laajan tuloksen eriin.

Valvojan mielestä yhtiön kirjanpitoikäsiintely ei ollut IAS 39:n mukainen. Valvoja vaati yhtiötä IAS 8.42:n mukaan takautuvasti kirjaamaan virheen korjauksena 354 miljoonan euron rahoituskulut jaksotettuina konkurssiin hakeutumisen ja tuomioistuimen päätöksen väliselle ajalle. Valvoja katsoi, ettei konkurssilainsäädäntö muuta rahoitusvelkojen kirjanpitoikäsiintelyä. Yhtiö jatkoi toimintaansa konkurssihakemuksesta huolimatta toiminnan jatkuvuus-periaatteen mukaisesti, joten sen olisi tullut kirjata rahoitusvelat jaksotettuun hankintamenoön efektiivisen koron menetelmällä.

Päätös aineettoman hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan rajoittamattomuudesta

Päätös 0113-02 käsittelee aineettoman hyödykkeen taloudellista vaikutusaikaa. Yhtiö oli muuttanut aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvän, ulkopuolelta hankitun asiakassuhteen taloudellisen vaikutusajan rajallisesta rajoittamattomaksi. Yhtiö perusteli päätöstään sillä, että IAS 38.88:n mukaan aineettoman hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan katsotaan olevan rajoittamaton silloin, kun ei ole olemassa ennakoitavissa olevaa rajaa sille ajanjaksolle, jonka aikana omaisuuserän odotetaan kerryttävän yhteisölle nettorahavirtaa. Yhtiön mielestä monet syyt olivat johtaneet siihen, että oli mahdotonta ennakoita asiakassuhteiden taloudellista vaikutusaikaa.

Valvoja oli sitä mieltä, että asiakassuhteiden taloudellisen vaikutusajan muuttaminen rajallisesta rajoittamattomaksi ei ollut IAS 38:n mukaista. Vaikeudet määrittää aineettoman hyödykkeen taloudellista vaikutusaikaa eivät saa johtaa siihen, että taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (IAS 38 BC65(a)). IAS 38:n mukaan aineettoman hyödykkeen taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton ainoastaan, jos ei ole olemassa ennakoitavissa olevaa rajaa sille ajanjaksolle, jonka aikana omaisuuserän odotetaan kerryttävän nettorahavirtaa. Yhtiön asiakassuhteet liittyivät yksityishenkilöihin, joten valvojan mielestä asiakassuhteet olivat ajallisesti rajallisia.

Päätös palvelutoimilupajärjestelyjen (IFRIC 12) tuottojen ja kulujen esittämisestä

Päätös 0113-03 käsittelee palvelutoimilupajärjestelyjen tuottojen ja kulujen esittämistä. Yhtiö oli mukana useiden toimialojen infrastruktuurin rakentamisessa, ylläpidossa ja hallinnoimisessa. Yhtiö sovelsi vuoden 2010 IFRS-tilinpäätöksessään erilaisia laatimisperiaatteita rakentamis- ja ylläpitotyöstä vastikkeena saamiinsa oikeuksiin, riippuen oikeuksien luonteesta. Oikeudet kirjattiin aineettomiksi hyödykkeiksi tai rahoitusvaroihin kuuluviksi eriksi. Yhtiö ei kirjannut kuluja laajaan tuloslaskelmaan tuottamistaan palveluista. Yhtiö perusteli tätä sillä, että rakentamisen suoritti kolmas osapuoli omaan lukuunsa, ja siten yhtiön ei tullut soveltaa IAS 11:ta Pitkäaikaishankkeet. Tuottoja ja kuluja ei kirjattu, koska yhtiöllä ei ollut hankkeeseen liittyviä tuottoja tai kuluja.

Valvoja oli sitä mieltä, että IFRIC 12:ta sovellettaessa yhtiön on kirjattava laajaan tuloslaskelmaan hankkeeseen liittyvät tuotot ja kulut riippumatta siitä, onko rakentaja ja ylläpitäjä yhtiö itse vai alihankkija. Valvojan näkemyksen mukaan yhtiö toimi hankkeessa päämiehenä eikä agenttina.

Päätös IAS 36:n mukaisten käyttöarvolaskelmien laatimisesta

Päätös 0113-04 käsittelee liikearvotestauksen käyttöarvolaskelmia. Yhtiöllä oli taseessaan liikearvoa, joka oli yli 100 % sen omasta pääomasta. Yhtiöllä oli liikearvon testausta varten useita rahavirtaa tuottavia yksiköitä. Arvon alentumistestaus suoritettiin käyttöarvon pohjalta, jolloin rahavirtaennusteisiin sisältyivät kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön kustannukset sekä osa yhtiön myynti-, yleis- ja hallinnon kustannuksista. Rahavirtaennusteisiin ei kuitenkaan sisällynyt yhtiön myyntijohtajan, henkilöstöjohtajan, talousjohtajan ja viestintäjohtajan kustannuksia. Yhtiö perusteli asiaa siten, että näiden yhtiötasoisten johtajien aiheuttamat kustannukset eivät hyödyttäneet yksittäisiä rahavirtaa tuottavia yksiköitä vaan ainoastaan kokonaisuudessaan yhtiötasoa.

Valvoja oli sitä mieltä, että näiden kulujen kohdistamatta jättäminen rahavirtaa tuottaville yksiköille ei ollut IAS 36:n mukaista ja että kaikki rahavirrat tulee ottaa huomioon rahavirtaennusteissa. IAS 36.39(b):n mukaan kaikki rahavirrat, jotka vääjäämättä syntyvät omaisuuserien jatkuvasta käytöstä saatavan rahavirran kerryttämiseksi ja jotka ovat kohdistettavissa järkevällä ja johdonmukaisella tavalla, tulee

kohdistaa rahavirtaa tuottaville yksiköille. Yhtiö oli sisäisessä raportoinnissaan kohdistanut kaikki kulut rahavirtaa tuottaville yksiköille.

Päätös virheen olennaisuuden arvioinnista

Päätös 0113-05 käsittelee virheen olennaisuuden arviointia. Yhtiö on rahoituslaitos, joka tarjoaa pankkipalveluja ja sijoitus- ja rahoitusratkaisuja asiakkailleen. Yhtiö omistaa joitakin kiinteistöjä, jotka se oli luokitellut sijoituskiinteistöiksi IAS 40:n mukaisesti. Yhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteen mukaan nämä arvostetaan hankintamenoon.

Vastoin yhtiön laatimisperiaatetta arvostaa sijoituskiinteistöt hankintamenoon yhtiö oli arvostanut yhden sijoituskiinteistön käypään arvoon ja kirjannut arvostuseron tulosvaikutteisesti. Yhtiön tulos verojen jälkeen oli -1,6 miljoonaa euroa, sisältäen sijoituskiinteistön arvonkorotuksen, jolla oli + 0,6 miljoonan euron positiivinen vaikutus tulokseen. Koska yhtiön tulos oli tappiollinen, positiivisesti vaikuttavalla arvonkorotuskirjauksella oli merkittävä tulosta parantava vaikutus.

Valvoja vaati yhtiötä korjaamaan virheen. IAS 8.42:n mukaan merkittävät virheet tulee korjata takautuvasti seuraavassa tilinpäätöksessä.

Päätös lähipiiriä koskevien tietojen antamisesta osavuosikatsauksessa

Päätös 0113-06 käsittelee yhtiötä, jossa yhdellä osakkeenomistajalla on 64 %:n omistusosuus ja äänivalta yhtiössä. Yhtiön vahvan likviditeetin vuoksi yhtiö päätti ostaa yhtiö X:n osakkeita alkuvuodesta 2011. Samassa yhteydessä yhtiö oli tehnyt kyseisistä X:n osakkeista optiosopimuksen yhtiön suuren omistajan kanssa siltä varalta, että X:n osakkeiden kurssi tuntuvasti heikkenee. Sopimus oli voimassa noin huhtikuuhun 2011 asti, ja siinä sovittiin määräysvaltaomistajan ostavan X:n osakkeet yhtiöltä yhtiön niin halutessa.

Optiosopimuksen voimassaoloaikana X:n osakkeiden kurssi heikkeni, ja suuri omistaja osti osakkeet yhtiöltä markkinahintaa korkeampaan hintaan huhtikuussa 2011. Yhtiö ei osavuosikatsauksiensa 31.3.2011 ja 30.6.2011 lähipiiri-tapahtumissa raportoinut asiasta mitään.

IAS 34.15:n mukaan yhtiön on sisällytettävä osavuosikatsaukseensa selostus sellaisista tapahtumista ja liiketoimista, jotka ovat merkittäviä niiden muutosten ymmärtämiseksi,

joita yhteisön taloudellisessa asemassa ja tuloksessa on tapahtunut viimeisimmän tilikauden päättymisen jälkeen. Viimeisimmässä vuositilinpäätöksessä esitetyt merkitykselliset tiedot on päivitettävä näitä tapahtumia ja liiketoimia koskevilla tiedoilla.

Jos yhteisöllä on ollut lähipiiri liiketoimia tilinpäätöksen kattamilla kausilla, sen on IAS 24.18:n mukaan esitettävä tilinpäätöksessään tiedot lähipiirisuhteen luonteesta sekä annettava tarvittavat tiedot kyseisistä liiketoimista ja avoimista saldoista.

Valvojan mukaan yhtiön tilinpäätöksistä ei käynyt ilmi olennaiset muutokset taseen muissa rahoitusvaroissa eikä tietoja suuren omistajan kanssa tehdystä optiosopimuksesta. Osavuositarkastus 31.3.2011 ei ollut IAS 34.15B:n ja IAS 24.18–19:n mukainen.

Päätös liiketoiminnan määritelmästä

Päätös 0113–07 käsittelee yhtiötä, joka toimii merenkulku-alalla ja jonka omistamia aluksia käytetään muun muassa autojen ja muun vastaavan rahdin kuljettamiseen. Kesäkuussa 2010 yhtiö hankki B:n koko osakekannan A:lta. B:n merenkulkualan liittyvät sijoitukset koostuivat osakkeista holdingyhtiöihin (C1–C4, B:n omistus 100 %). Nämä yhtiöt omistivat osuuksia eritystarkoitusta varten perustetuista yksiköistä (D1–D4), jotka osaltaan omistivat ja liikennöivät jokainen yhtiö tai kahta alusta.

Yhtiö B:llä ei ollut henkilökuntaa, ja vähäisiä johtamiseen liittyviä tehtäviä lukuun ottamatta yhtiö oli ulkoistanut toimintansa. Yhtiö A:ssa työskentelevien henkilöiden työnantaja oli erillinen hallintoyhtiö, joka ei ollut osa hankintaa. Yhtiöillä D1–D4 oli sopimukset hallintoyhtiön kanssa laivanvuokrauspalveluista ja laivojen ostojen ja myyntien järjestämisestä.

Yhtiö käsitteli hankinnan omaisuuserien hankintana. Yhtiö kirjasi maksetun vastikkeen ja hankintaan liittyvät kulut hankittujen laivojen hankintamenoksi. Yhtiön mukaan B ei ollut IFRS 3:n mukainen liiketoiminta, koska kaikki yhtiön johtamiseen liittyvät toiminnot oli ulkoistettu.

Valvojan mukaan hankinta olisi tullut käsitellä IFRS 3:n mukaan liiketoimintojen yhdistämisenä. Yhtiön tuli arvostaa laivat käypään arvoon, kirjata hankintaan liittyvät menot kuluksi hankinnan yhteydessä, kirjata laskennalliset verot ja hankinnasta syntyvä liikearvo. IFRS 3:n soveltamisohjeistuk-

sen mukaisesti sillä ei ole merkitystä, että yhtiö oli ulkoistanut suuren osan toimintoja. Arvioinnin tulisi perustua siihen, pystyykö jokin markkinaosapuoli johtamaan ja hallitsemaan kyseistä toisiinsa liittyvien osien muodostamaa kokonaisuutta liiketoimintana.

Päätös rahoitusinstrumenttien käyvistä arvoista annettavista liitetiedoista

Päätös 0113–08 käsittelee yhtiötä, joka on holdingyhtiö ja harjoittaa pankkitoimintaa tytäryrityksensä kautta. Vuonna 2010 vakavaraisuusvalvoja perui yhtiön toimiluvan. Erityisesti puutteita oli kaupankäyntitoiminnan riskienhallinnassa ja johdannaisten arvostuksessa, ja tästä syystä pankin vakavaraisuusvaatimus oli laskettu ja raportoitu väärin.

Pankin kaupankäyntitarkoituksessa olevan johdannaissalkun varoista oli 80 % luokiteltu tasolle 3 käyvän arvon hierarkiassa ja vastaavasti kaupankäyntitarkoituksessa olevista rahoitusveloista oli 60 % luokiteltu tasolle 3. Yhtiön mukaan tason 3 käyttö oli tarpeellista, koska johdannaisten markkinat eivät olleet aktiiviset.

Yhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaate tältä osin oli kirjata alkuperäisen hankintahinnan ja sisäisen mallin mukaisesti lasketun arvon erotus laajan tuloksen eriin alkuperäisenä hankintapäivänä (day one gain/loss). Vuoden 2008 tilinpäätöksessä oli maininta, etteivät nämä erät olleet merkittäviä. Myöhemmissä tilinpäätöksissä mainintaa ei enää ollut.

Valvojan mukaan yhtiö ei noudattanut IAS 39.AG76:ta, joka käsittelee käypien arvojen hierarkian tason 3 käyttöä tilanteessa, jossa markkinainformaatiota oli saatavilla. Niissä tapauksissa, joissa yhtiön oli mahdollista soveltaa tasoa 3, se ei kuitenkaan täyttänyt IFRS 7:n vaatimuksia taso 3:sta koskevien liitetietojen esittämisestä. Yhtiön tapa kirjata alkuperäisellä hankintahetkellä voittoa tai tappiota (day one gain/loss) ei myöskään ollut IAS 39.AG64:n mukainen.

Päätös liikearvon arvonalentumistestauksesta

Päätös 0113–09 käsittelee liikearvotestauksessa käytettyä diskonttaus korkoa ja rahavirtaennusteita. Yhtiö käytti liikearvon arvonalentumistestauksessa diskonttaus korkoa, johon sisältyvä vieraan pääoman kustannus oli laskettu keskiarvona yhtiön lainakannan kustannuksesta kuitenkin ilman pitkäaikaista pääomalainaa. Yhtiö esitti liitetiedoissa verojen jälkeen olevan diskonttauskoron.

Yhtiön liikearvotestauksessa käyttämät rahavirtaennusteet poikkesivat merkittävästi aiemmin toteutuneista, eivätkä ne perustuneet johdon hyväksymiin budjetteihin.

Valvojan mielestä yhtiön olisi diskonttauskorkoa määrittäessään tullut ottaa huomioon myös pääomallainan korko. Diskonttauskoron vieraan pääoman kustannuksen tulee kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta sekä omaisuuseräkohtaisia riskejä. Yhtiön tulee liitetiedoissa esittää ennen veroja oleva diskonttauskorko. Valvojan mielestä ennakoituja rahavirtaennusteita tuli myös oikaista. Korjausten seurauksena yhtiö kirjasi liikearvon arvonalentumisen.

Päätös omaisuuserän poistopohjasta ja jäännösarvosta

Päätös 0113–10 käsittelee omaisuuserän poistopohjan ja jäännösarvon määrittämistä. Yhtiö sekä omisti että operoi huoltoaluksia ja merenalaisia aluksia. Alusten taloudelliseksi kokonaisvaikutusajaksi oli arvioitu 30 vuotta, mutta taloudelliseksi vaikutusajaksi oli määritetty 20 vuotta, koska yhtiön periaatteena oli myydä alukset 20 vuoden käytön jälkeen. Yhtiö arvioi alusten jäännösarvon olevan 50 % hankintahinnasta, ja sen arvioitiin pysyvän samana taloudellisen vaikutusajan eli 20 vuotta. Koska alusten jäännösarvon osuus oli merkittävä, oli sillä vaikutusta poistopohjaan. IAS 16.53:n mukaan omaisuuserän poistopohjaa määritettäessä vähennetään omaisuuserän jäännösarvo. IAS 16.54:n mukaan jos jäännösarvo kasvaa yhtä suureksi tai suuremmaksi kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo, on omaisuuserästä tehtävä poisto nollan suuruinen.

Valvoja ei hyväksynyt yhtiön laskentatapaa. Valvojan mielestä jäännösarvon määrää kunkin tilikauden lopussa määritettäessä on arvioissa otettava huomioon alusten myyntihinta, jolla ne myytäisiin sinä hetkenä olettaen, että alukset olisivat 20 vuotta vanhoja. Arvion jäännösarvosta tulee vastata samanlaisten 20 vuotta vanhojen alusten markkinahintaa vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla.

Englanninkieliset lyhennelmät valvontapäätöksistä ovat luettavissa Finanssivalvonnan verkkopalvelussa osoitteessa <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Julkaisu/EECS/Pages/Default.aspx>.

Globaalitason pankkivalvontakomitea vaatii tehokasta vuorovaikutusta pankkivalvojen ja tilintarkastajien välille

Baselin pankkivalvontakomitean¹ mukaan finanssikriisi ei ainoastaan paljastanut heikkouksia pankkien sisäisessä valvonnassa ja hallintotavoissa, vaan toi myös esiin pankkien tilintarkastuksen laadun kehittämistarpeen. Pankkivalvontakomitea katsoo tilintarkastuksen olevan kiinteä osa valvontajärjestelmää, jossa korkealaatuinen tilintarkastus edistää taloudellisen vakauden ylläpitämistä finanssisektorilla.

Baselin pankkivalvontakomitea on julkaissut konsultaatiolle dokumentin "External Audits of Banks", jonka kommentointiaika päättyi 21.6.2013.² Dokumentti tulee korvaamaan komitean aikaisemmat dokumentit "The relationship between banking supervisors and bank's external auditors"³ ja "External audit quality and banking supervision"⁴. Samassa yhteydessä Baselin pankkivalvontakomitea julkisti tilintarkastusstandardeja laativalle elimelle eli International Auditing and Assurance Standards Board:lle (IAASB) lähettämänsä kommenttikirjeen, jossa komitea kehottaa norminantajaa kehittämään tilintarkastusstandardeja siten, että pankkien tilintarkastuksissa sovellettaisiin tiukempia ohjeita.

Euroopan pankkivalvontaviranomainen (EBA) arvioi myöhemmin Baselin pankkivalvontakomitean aloitetta Euroopan pankkivalvonnan näkökulmasta.

Pankkivalvojan odotukset kirjattuina 16 suositukseen

Baselin pankkivalvontakomitea ehdottaa 16 suositusta, jotka komitean mielestä kehittäisivät tilintarkastuksen laatua ja siten parantaisivat pankkivalvonnan tehokkuutta ja finanssimarkkinoiden vakautta.

- 1 Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) yhteydessä toimiva, suurimpien teollisuusmaiden pankkivalvontaviranomaisista koostuva komitea, joka valmistelee pankkien kansainvälisiä vakavaraisuusvaatimuksia ja muita pankkivalvontaa koskevia suosituksia.
- 2 Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Documents, External Audits of Banks, Issued for comment by 21 June 2013, March 2013, <http://www.bis.org/publ/bcbs244.htm>.
- 3 Basel Committee on Banking Supervision, The relationship between banking supervisors and banks' external auditors, January 2002, <http://www.bis.org/publ/bcbs87.htm>.
- 4 Basel Committee on Banking Supervision, External audit quality and banking supervision, December 2008, <http://www.bis.org/publ/bcbs146.htm>.

Suosituksset ovat jaoteltavissa neljään pääalueeseen:

- miten tilintarkastajat voivat suorittaa tehtäviään tehokkaammin (suositukset 1–6)
- miten pankkien tarkastusvaliokunnat voivat edistää tilintarkastuksen laatua valvoessaan tilintarkastajia (suositukset 7–11)
- miten tilintarkastajien ja pankkivalvojen välinen tiivis yhteistyö voi edistää hyödyllisen tiedon välittymistä puolin ja toisin (suositukset 12–14)
- miten säännöllinen keskustelu pankkivalvojen ja tilintarkastusvalvojen välillä voi edistää pankkien tilintarkastuksen laatua (suositukset 15–16).

Suosituksia sovellettaisiin suhteellisuusperiaatetta noudattaen, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi pankin tai konsernin koko, monimutkaisuus, rakenne, taloudellinen merkittävyys ja riskiprofiili vaikuttavat soveltamiseen. Kansallisten pankkivalvojen tehtävänä olisi viestiä suositusten sisältöä valvottaville ja niiden tilintarkastajille.

Finanssivalvonta katsoo, että pankkivalvontakomitean ehdottamat suositukset edesauttaisivat sekä pankkien että muiden Finanssivalvonnan valvottavien tilintarkastuksen laatua.

Tehokas vuorovaikutus tilintarkastajien, tarkastusvaliokuntien, pankkivalvojen ja tilintarkastusvalvojen välillä

Pankkien tilintarkastuksen laadun parantamiseen liittyvät suositukset käsittelevät tilintarkastajan erityisosaamista, riippumattomuutta, ammatillista harkintaa ja laadunvalvontaa. Lisäksi pankkivalvontakomitea painottaa pankkien tilinpäätösten erityisalueiden hyvää tilintarkastusta. Käypään arvoon arvostaminen, lainojen arvostaminen, tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja toiminnan jatkuvuuden arvioiminen vaativat tilintarkastajalta erityisosaamista ja perusteellista ammatillista harkintaa laadukkaana tilintarkastuksen toteuttamiseksi.

Toisena tärkeänä tilintarkastuksen laadun parantamisen tekijänä pankkivalvontakomitea näkee tarkastusvaliokuntien suorittaman tilintarkastajan valvonnan tehokkuuden⁵. Tehokas valvonta edellyttää, että tarkastusvaliokunnan ja

5 Pankkivalvontakomitean mainitsemat tarkastusvaliokunnan tehtävät on ymmärrettävä hallitusta avustaviksi valmisteleviksi tehtäviksi. Näitä tarkastusvaliokunnan tehtäviä voi hoitaa myös koko hallitus, mikäli pankilla ei ole erillistä tarkastusvaliokuntaa.

tilintarkastajan välillä olisi suora, avoin ja vastavuoroista arvostusta sisältävä vuorovaikutussuhde. Pankkivalvontakomitea katsoo myös, että tarkastusvaliokuntien tulee olla järkevin perustein muodostettuja ja niiden tulisi hoitaa vastuullisesti sekä osaavasti niille osoitettuja valvontatehtäviä. Valvontatehtävät liittyvät muun muassa tilintarkastajan valinnan valmisteluun, tilintarkastajan riippumattomuuteen, tilintarkastuspalkkioihin ja tilintarkastajan työn seurantaan.

Lisäksi Baselin pankkivalvontakomitea katsoo pankkivalvojan ja tilintarkastajan välisen suhteen sekä pankkivalvojan ja tilintarkastusvalvojan välisen kommunikoinnin merkitykselliseksi tekijöiksi tilintarkastuksen laadun parantamiseksi. Pankkivalvontakomitea korostaa, että sekä pankkivalvoilla että tilintarkastajilla on hallussaan paljon tietoa, jolla on merkitystä toisen osapuolen tehtävien laadukkaalle suorittamiselle. Vuorovaikutuksella tulisi pyrkiä edistämään tällaisten tietojen välittymistä ja niiden hyödyntämistä.

Pankkivalvojan ja tilintarkastusvalvojan välinen vuorovaikutussuhde on ensimmäistä kertaa otettu selkeäksi osaksi finanssimarkkinoiden vakauden edistämistä. Molemmilla valvoilla on vahva yhteinen intressi tilintarkastuksen laadun varmistamiseksi. Pankkivalvojen erityisen tehtävän ja aseman takia finanssimarkkinoilla pankkivalvojat pystyvät tunnistamaan tilanteita, jotka liittyvät mahdollisesti myös tilintarkastuksen laatuun sekä sektori- että pankkikohtaisesti. Pankkivalvontakomitea katsoo, että tietojen vaihto edistäisi tilintarkastusvalvonnan tehokkuutta, mutta välillisesti myös pankkivalvontaa.

Kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja tulisi kehittää pankkien tilintarkastuksiin

Baselin pankkivalvontakomitea lähetti kirjeen IAASB:lle.⁶ Komitea esittää, että IAASB:n tulisi sisällyttää enemmän pankkien tilintarkastuksia koskevia ohjeita kansainvälisiin tilintarkastusstandardeihin (ISA-standardit). Komitea ei myöskään poissulje uusien tilintarkastusstandardien kehittämistä nimenomaan pankkien tilintarkastuksiin.

Pankkivalvontakomitean mielestä ohjeita on syytä lisätä seuraavista syistä:

- Useat pankit joutuivat vakaviin ongelmiin finanssikriisin aikana. Tämä on herättänyt kysymyksiä tilintarkastusodotusten ja tilintarkastuksen laadun suhteen.

6 Linkki: <http://www.bis.org/bcbs/commentletters/ifac45.pdf>.

- Tilinpäätöskysymysten ja IFRS-standardien haasteellisuus erityisesti rahoitusinstrumentteihin liittyen osoittavat, että on olemassa tarve kehittää uusia tilintarkastusstandardeja tai vankkaa ohjeistusta, joka koskee pankkien tilintarkastusta.
- Pankkitoiminnan monimutkaisuus luo haastavan tilintarkastusympäristön, mikä puoltaa lisäohjeistuksen antamista.

Kommenttikirjeessä pankkivalvontakomitea käy konkreettisesti läpi ISA-standardeja, joiden kehittäminen on olennaista pankkien tilintarkastuksen laadun edistämiseksi. Pankkivalvontakomitea ehdottaa muun muassa muutoksia vaatimukseen tilintarkastajien sisäisestä laadunvalvonnasta siten, että listayhtiöiden tilintarkastusten laadunvalvontaa koskevat ISA-vaatimukset ulottuisivat myös ei-listattuihin pankkeihin.

Komitea katsoo myös tärkeäksi, että pankkien hallintoelimet saavat kirjallista palautetta tilintarkastajalta. Vaatimus kirjallisesta palautteesta suullisen sijaan olisi komitean mielestä syytä sisällyttää ISA-standardiin, joka käsittelee tilintarkastajan kommunikointia hallintoelinten kanssa. Komitea näkee myös tarpeelliseksi, että ISA-standardeja, jotka koskevat kirjanpidollisia arvioita (mm. käyvät arvot) sekä toiminnan jatkuvuuden arviointia, tarkennettaisiin.

Pankkivalvontakomitean yksi keskeinen havainto on, että liitetietojen tilintarkastus on erityisen tärkeää pankkien tilinpäätöksissä tilinpäätösten luonteen takia. Komitea odottaa, että tilintarkastaja arvioi, ovatko tilinpäätöksessä esitetyt liitetiedot sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti asianmukaiset ja riittävät ja ovatko esitetyt liitetiedot johdonmukaisia pankin riskiprofiiliin, toimintaan ja strategiaan verrattuna. Tilintarkastajan arvio näistä liitetiedoista tulisi komitean mukaan sisällyttää tilintarkastajan antamaan tilintarkastuskertomukseen.

Suosituksen neljä pääaluetta

Markkinat-tiedote nyt myös englanninkielisenä

Finanssivalvonta julkaisee numerosta 2/2013 alkaen Markkinat-tiedotteen osittain myös englannin kielellä. Englanninkielisenä julkaistaan pääsääntöisesti muut, paitsi IFRS-tilipäätösvalvontaan liittyvät artikkelit. Englanninkielinen Markkinat-tiedote julkaistaan suomenkielisen tiedotteen jälkeen, ja se on saatavilla Finanssivalvonnan verkkopalvelusta englanninkielisiltä sivuilta. [Tilaa Market newsletter verkkopalvelustamme.](#)

Finanssivalvonnan sijoittajakysely

Finanssivalvonta selvittää suomalaisten listayhtiöiden julkistaman sijoittajainformaation käyttöä ja sijoittajien tiedon lähteitä. Tätä varten Finanssivalvonta pyytää vastauksia erityisesti niiltä henkilöiltä, jotka käyttävät sijoittajainformaatiota sijoituspäätösten tekemisessä tai sijoitusanalyysien tuottamisessa.

Kyselyvastauksia hyödynnetään listayhtiöiden sijoittajainformaation ja sijoittajansuojan valvonnan kohdentamisessa. Kyselyn tuloksista kerrotaan Markkinat-tiedotteessa syksyllä 2013.

[Kysely on avoinna Finanssivalvonnan verkkopalvelussa 16.8.2013 asti.](#)

Lisätietoja antaa:

Markkinavalvonta, puhelin 010 831 5585.